

CENTER
MOD
MENNESKEHANDEL

AU PAIR OG MENNESKEHANDLET?

– REKRUTTERING, OPHOLD I DANMARK
OG DRØMME OM FREMTIDEN

TRINE MYGIND KORSBY

AU PAIR OG MENNESKEHANDLET?

**– REKRUTTERING, OPHOLD
I DANMARK OG DRØMME
OM FREMTIDEN**

**EN KVALITATIV UNDERSØGELSE AF FOREKOMSTEN
AF OG RISIKOEN FOR MENNESKEHANDEL I EN GRUPPE
AU PAIR-PERSONERS SITUATIONER OG HISTORIER**

TRINE MYGIND KORSBY

© 2010 Servicestyrelsen

Teksten kan frit citeres med tydelig kildeangivelse

Forfatter: Trine Mygind Korsby

”Au pair og menneskehandlet?

– Rekruttering, ophold i Danmark og drømme om fremtiden

En kvalitativ undersøgelse af forekomsten af og risikoen for menneskehandel
i en gruppe au pair-personers situationer og historier”

ISBN (trykt udgave): 978-87-92567-04-8

ISBN (digital udgave): 978-87-92567-05-5

1. udgave, 1. oplag

Trykt i 1.000 eksemplarer

Design: Bysted A/S

Tryk: Knudtzon Graphic A/S

Pris: Gratis

Publikationen er udgivet af

Servicestyrelsen

Edisonsvej 18, 1.

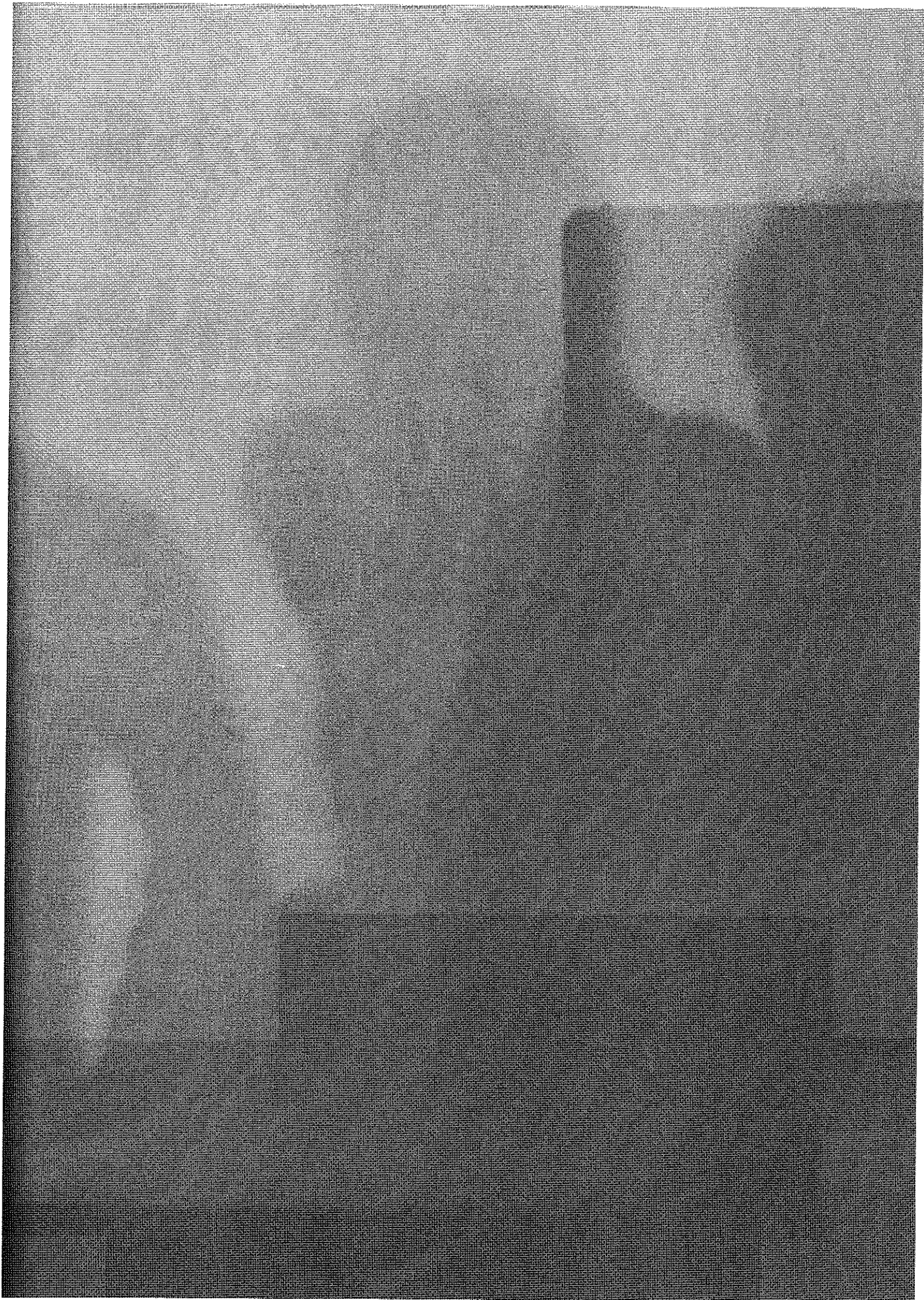
5000 Odense C

Tlf.: 72 42 37 00

E-mail: servicestyrelsen@servicestyrelsen.dk

www.servicestyrelsen.dk

Download eller bestil rapporten på www.servicestyrelsen.dk
eller download den på www.centermodmenneskehandel.dk

Forord

AT FÆNOMENET MENNESKEHANDEL også eksisterer i Danmark, er i de senere år blevet meget tydeligt i forbindelse med kvinder, der handles til prostitution. At der også kunne være mennesker handlet til tvangsarbejde, er mindre åbenbart. Det gennemregulerede danske arbejdsmarked er en væsentlig barriere, der er med til at sikre arbejdstageres rettigheder og forhindre udnyttelse af ikke registreret eller illegal arbejdskraft.

Eksempler fra både Norge og Sverige, hvor der inden for de sidste år er sket domfældelse for menneskehandel til tvangsarbejde, samt rapporteringer om forekomst af tvangsarbejde i en række EU-lande, viser dog, at risikoen reelt kan være til stede også i Danmark.

Det er derfor Center mod Menneskehandels opgave at se nærmere på de områder, hvor menneskehandel til tvangsarbejde kunne forekomme i Danmark. Drømmen om et bedre liv i en mere privilegeret del af verden gør mennesker sårbare for udnyttelse af formidlere eller bagmænd, som optræder som "hjælpere" i den vanskelige proces, det ofte er at få adgang til den rigere del af verden.

Tvangsarbejde kan foregå på et utal af måder og ses i den vestlige verden hyppigst inden for restaurationsbranchen, rengøringsbranchen, i landbruget eller som 'husarbejde' i private hjem. Au pair-feltet kan betragtes som beslægtet med 'husarbejde' i private hjem, hvorfor det er relevant at spørge, om menneskehandel til tvangsarbejde kunne forekomme inden for dette felt. Mange af dem, der i dag kommer som au pairs til Danmark, kommer netop fra tredjeverdenslande med ønsket om at kunne forsørge sig selv og deres familie og skabe sig et bedre liv.

Det er vigtigt, at menneskehandel ikke sidestilles med dårlige arbejdsbetingelser eller dårlige lønforhold. Menneskehandel er en forbrydelse, hvor den intenderede og planlagte udnyttelse indebærer en handling i form rekruttering, transport – ofte over landegrænser – eller husning af en person og anvendelse af midler som magt, tvang, bedrag eller udnyttelse af en særlig sårbar position.

Undersøgelsen af om der forekommer menneskehandel i forbindelse med den danske au pair-ordning er den første i en planlagt række af undersøgelser fra Center mod Menneskehandel om forekomsten af menneskehandel til tvangsarbejde i forskellige brancher i Danmark.

Gitte Tilia

Koordinator Center mod Menneskehandel
Januar 2010

Indhold

KAPITEL 1:

Introduktion.....	8
Menneskehandel, husarbejde og au pair-feltet	11
Hvad er menneskehandel?.....	12
Au pair i Danmark.....	15
Kontrakt, opholdstilladelse, værtsfamilie og au pair.....	15
Tal og fakta: nationalitet og antal au pair-opholdstilladelser	17

KAPITEL 2:

Metode	19
Udvælgelse og adgang.....	20
Informanter.....	22
Udførelse af interviews.....	23
Følgegruppe.....	24

KAPITEL 3:

Livet i værtsfamilien	25
Au pair forskellige steder på spektret	26
Arbejdstider, kultur og dobbeltydighed	28
Livet på landet og opgaver udover rammerne	32
Forskellige oplevelser	33

KAPITEL 4:

Rekruttering.....	34
Au pair-formidlere	36
Rekrutteringsmønstret.....	37

Udgifter, lån og gæld.....	38
Personlige, lokale netværk.....	41
Forventninger og virkelighed.....	44
Taknemmelighedsgæld.....	45
Værtsfamiliens rolle.....	47
Baggrunde og bevæggrunde.....	48
Sårbarhed og udnyttelse.....	53
En gråzone.....	56
KAPITEL 5:	
Drømme om fremtiden.....	58
Drømmen om Europa.....	59
Motivationen bag au pair-opholdet varer ved.....	60
Fremtidig au pair eller ej: drømme om andre lande, uddannelse og job.....	62
På vej videre.....	64
KAPITEL 6:	
Indikatorer på menneskehandel.....	66
Tre kerneelementer.....	67
Indikatorer.....	67
Samlet vurdering.....	72
KAPITEL 7:	
Konklusion.....	73
Litteratur.....	77

KAPITEL 1

Introduktion

DENNE RAPPORT HANDLER OM au pairs¹ i Danmark. Udgangspunktet for rapporten er at afdække, hvorvidt der er tale om menneskehandel – eller elementer af menneskehandel – i en gruppe au pair-personers situationer og historier.

Andre forfattere har beskæftiget sig med udnyttelse af au pair-personer andre steder i verden (jævnfør fx Anderson 2000 og Williams & Gavanas 2008), og nogle har peget på risikoen for menneskehandel i forbindelse med au pair-ophold (jævnfør fx Laczko & Gramegna 2003: 187; ILO 2005 og Vermeulen 2007). Denne mulige sammenhæng mellem au pairs og menneskehandel udtrykkes nedenfor af juristen Gert Vermeulen i et forskningsprojekt om bekæmpelse af menneskehandel og seksuel udnyttelse af børn, udført for Europakommissionen i 2007:

"Abuse of au pairs continues to exist and can be linked to the phenomenon of domestic slavery. These modern slaves, like their counterparts of old, are forced to work (through mental or physical threat) with no or little financial reward [...] Today's slaves are predominantly female and usually work in private households, starting out as migrant domestic workers, au pairs or 'mail order brides'. Most have come voluntarily, seeking to improve their situation or escaping poverty and hardship, but some have even been deceived by their employers, agencies or other intermediaries, have been debt-bonded and even trafficked. Once working, however, they are vulnerable and isolated [...] Au pairs have been frequently mentioned in cases of economic and even sexual exploitation. When this exploitation goes hand in hand with an abuse of authority or a position of vulnerability, deceit or fraud, then this act is punishable throughout the EU as the offence of trafficking in persons"

(Vermeulen 2007: 125-126)

Ligeså har Europarådets Komité til fremme af lige muligheder mellem kvinder og mænd i sin rapport med efterfølgende anbefalinger fra 2004 om 'husslaveri'² beskrevet eksempler på misbrug af au pairs og henledt opmærksomheden på risikoen for menneskehandel af au pairs og andre lignende grupper, hvilket blev fulgt op i Ministerkomiteens svar fra januar 2005³. I rapportens beskrivelse af udnyttelsen af au pairs, nævnes au pair-formidlernes rolle, som også har et centralt fokus i nærværende undersøgelse:

¹ I denne rapport bruges betegnelsen 'au pair-personer' eller 'au pairs', da der er tale om både kvinder og mænd.

² Parliamentary Assembly of the Council of Europe: Recommendation 1663 (2004): Domestic slavery: servitude, au pairs and 'mail-order brides'. Jævnfør http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta04/EREC1663.htm#_ftn1

³ Parliamentary Assembly of the Council of Europe: Reply from the Committee of Ministers. Recommendation 1663 (2005): Domestic slavery: servitude, au pairs and 'mail-order brides'. Jævnfør <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/DOC05/EDOC10399.htm>

"The number of less serious agencies, particularly those operating from the internet, has boomed in recent years. Many of the 'black sheep' charge exorbitant fees (especially of the prospective au pair), leading their clients into debt bondage slavery"

(Parliamentary Assembly of the Council of Europe: Report to the Committee on Equal Opportunities for Women and Men 2004, doc. 10144, section 2C 24)⁴

Ligeså har ngo-netværket La Strada⁵, der arbejder med bekæmpelse af menneskehandel, peget på sager om misbrug af au pairs og risikoen for menneskehandel⁶.

I denne rapport ønsker Center mod Menneskehandel at kaste et blik på situationen i Danmark og den mulige kobling mellem au pair-feltet og menneskehandel. Rapporten fokuserer således på de arenaer, hvori der kan foregå udnyttelse af au pair-personer. Som Vermeulen i det forrige citat peger på, så kan au pair-personen fremstå sårbar på flere niveauer, og au pairen kan udsættes for forskellige former for udnyttelse, hvilket Den Internationale Arbejdsorganisation, ILO, også har pointeret (ILO 2009: 34). Det er denne sårbarhed og udsathed i forhold til rekrutteringen af au pairs, deres ophold og deres videre færd efter et endt ophold i Danmark, som denne rapport vil stille skarpt på.

Afsættet er, at au pair-feltet i praksis har ændret sig markant de sidste år, ved at gå fra at være et kulturelt udvekslingsprogram hovedsageligt for europæere, der ønskede at komme til udlandet og lære om landets sprog og kultur, til i dag i høj grad også at benyttes af folk, der ønsker at komme til Vesten for at tjene penge (Anderson 2000: 23; Vermeulen 2007: 126, 130; Stenum 2008: 58; Williams & Gavanis 2008: 19; Øien 2009: 9, 72). Denne 'nye' gruppe har andre bevæggrunde og baggrunde end den 'traditionelle' gruppe au pairs – såsom fattigdom og mangel på muligheder i hjemlandet – og dette skaber en øget risiko for, at au pairs kan finde sig i situationer, hvor de udnyttes af andre, heriblandt muligvis af menneskehandelsbagmænd.

Ideen bag denne rapport er at afdække nogle af de problemstillinger, der definerer og præger au pair-personernes vilkår, især i forhold til, hvordan de er blevet rekrutteret som au pairs, eftersom det i høj grad er i rekrutteringsfasen, at udnyttelsen kan påbegyndes, og menneskehandlen dermed ville kunne starte. Formålet er *ikke* at give en udtømmende beskrivelse eller

⁴ Parliamentary Assembly of the Council of Europe: Report to the Committee on Equal Opportunities for Women and Men, doc. 10144 (2004). Jævnfør <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/doc04/EDOC10144.htm>

⁵ La Strada International European Network against Trafficking in Human Beings er et netværk af ni uafhængige menneskerettighedsorganisationer i Belarus, Bosnien & Hercegovina, Bulgarien, Tjekkiet, Makedonien, Moldova, Holland, Polen og Ukraine. Netværket arbejder for at bekæmpe menneskehandel med fokus på kvinder i Central- og Østeuropa (jævnfør www.lastradainternational.org).

⁶ Jævnfør <http://www.lastrada.org.ua/tp.cgi?lng=en&id=166> og <http://www.lastradainternational.org/?main=traffickinghumanbeings>

kvantitativt baseret afdækning af au pair-feltet i Danmark, men at give læseren en indsigt i nogle af de problematikker, der kan opstå for au pair-personer.

I rapporten vil læseren komme til at møde 27 au pairs – et lille udsnit af de au pairs, der bor og arbejder i Danmark – og høre om deres liv og oplevelser. Rapporten handler især om disse menneskers vej mod at blive au pairs og de udfordringer og problemer, som de er stødt på undervejs, men også om deres oplevelser i Danmark. Samtidig handler rapporten om de drømme og forestillinger, som au pair-personerne har om deres fremtid, eftersom au pair-opholdet kan betragtes som værende et skridt på deres videre rejse som migranter. Rapporten afsluttes med en gennemgang af indikatorer på menneskehandel og en vurdering af, hvorvidt der er tale om menneskehandel i informanternes situationer og historier.

Menneskehandel, husarbejde og au pair-feltet

Der har i lang tid været fokus på menneskehandel med henblik på udnyttelse til prostitution i Danmark, netop fordi det er inden for dette felt, at de fleste ofre for menneskehandel bliver fundet. Men internationalt i debatten om menneskehandel er der samtidig en opmærksomhed på vigtigheden i at holde sig for øje, at menneskehandel også foregår i andre arenaer end prostitutionsområdet, fx til tvangsarbejde i private hjem, i landbruget, i byggebranchen, til tiggeri og tyveri. Blandt andet oplever man i Belgien en hel del tilfælde af mandlige ofre for menneskehandel, der udnyttes til tvangsarbejde på restauranter, barer og byggepladser⁷. Derfor er det vigtigt at belyse, hvor menneskehandel kan forekomme, også selvom dette ikke nødvendigvis er en realitet i Danmark i øjeblikket – og et muligt felt er au pair-feltet. Au pair-ordningen giver blandt andre borgere fra tredjeverdenslande adgang til det Europa, som nogle af dem drømmer om, og ordningen er en chance for dem, der ikke har andre muligheder for at komme til Europa fx via job eller uddannelse. Menneskehandel er således det tema, der undersøges i rapporten, og er på denne måde 'målestokken' i undersøgelsen – også selvom menneskehandel ikke nødvendigvis viser sig at forekomme.

Au pair-feltet kan på flere måder sidestilles med andre former for 'husarbejde'⁸ i private hjem. Begge typer arbejde foregår i familien i den private sfære og handler typisk om rengøring, børnepasning og tøjvask. Endvidere kommer mange au pairs og husarbejdere fra Filippinerne. Der er selvfølgelig den centrale forskel, at au pairs som udgangspunkt har lovligt ophold i det land, de opholder sig i, hvilket i sig selv er en beskyttelse – og dette gør sig ikke altid gældende for andre typer husarbejdere, der således ikke oplever at have samme rettigheder. Dette betyder, at husarbejderen lettere kan isoleres og dermed bliver mere udsat (ILO 2005: 18).

⁷ Jævnfør det amerikanske udenrigsministeriums årlige statusrapport 'Trafficking in Persons Report 2008', side 69. Se <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2008/>

⁸ Ordet 'husarbejde' bruges i denne rapport i stedet for det engelske udtryk 'domestic work'.

Men de problemstillinger, der omkranser au pairs, minder alligevel på flere måder om de problemstillinger, som husarbejdere skal forholde sig til. Sociologen Bridget Anderson skriver således:

"Many of the difficulties au pairs encounter [...] are shared with live-in domestic workers"
(Anderson 2000: 24)

Husarbejdere, der typisk kommer til Vesten fra tredjeverdenslande, er en voksende gruppe i den vestlige verden, og inden for denne sektor opleves der oftere og oftere eksempler på menneskehandel (Vermeulen 2007: 125, 126, 130).

Center mod Menneskehandel ønsker med nærværende rapport at belyse, hvorvidt au pair-feltet i Danmark også er et område, hvor der kan forekomme menneskehandel med henblik på udnyttelse til tvangsarbejde. Samtidig ønskes det afdækket, hvad det indbefatter for en række individer at rejse til Danmark for at blive au pairs – at give læseren en forståelse for, hvordan og hvorfor au pair-personerne er kommet hertil, og hvor de er på vej hen. Formålet med undersøgelsen har ikke været at gå ud og 'finde' ofre for menneskehandel i au pair-sektoren i Danmark, men at se på, hvordan au pair-personerne er kommet hertil, hvad de oplever under au pair-opholdet, og hvad de drømmer om – og således belyse et felt, hvor der kunne være en risiko for udnyttelse.

Hvad er menneskehandel?

Der findes tre internationale konventioner, protokoller og retsakter om menneskehandel, som Danmark er forpligtet af: Danmark har ratificeret Protokollen om forebyggelse, bekæmpelse og retsforfølgning af menneskehandel, særligt handel med kvinder og børn til supplering af FN's konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet (oftest refereret til som Palermo-protokollen) og Europarådets konvention om en indsats til bekæmpelse af menneskehandel. Danmark er endvidere forpligtet af EU's rammeafgørelse om bekæmpelse af menneskehandel.

Menneskehandel defineres på følgende måde i FN-protokollen om menneskehandel:

Protokollen til FN's konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet
Palermo-protokollen

Ifølge Palermo-protokollens Artikel 3 forstås menneskehandel som

a) det at rekruttere, transportere eller overføre en person, holde en person skjult eller modtage en person ved brug af magt eller trusler om magtanvendelse eller anden form for tvang, bortførelse, bedrageri eller misbrug af magt eller udnyttelse af en sårbar stilling eller ydelse eller modtagelse af betaling eller fordele for at opnå samtykke fra en person, der

har myndighed over en anden person, med det formål at udnytte vedkommende. Begrebet udnyttelse omfatter mindst udnyttelse af en andens prostitution eller andre former for seksuel udnyttelse, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende former for udnyttelse af arbejdskraft eller fjernelse af organer.

b) den omstændighed, at et offer for menneskehandel har givet sit samtykke til den under litra a) omhandlede udnyttelse, skal være uden betydning, når der er gjort brug af et af de i litra a) nævnte midler.

Definitionen på menneskehandel er inkorporeret i den danske straffelovs § 262a på baggrund af Palermo-protokollen og EU's rammeafgørelse:

Straffeloven § 262a

For menneskehandel straffes med fængsel indtil 8 år den, der rekrutterer, transporterer, overfører, huser eller efterfølgende modtager en person, hvor der anvendes eller har været anvendt

- 1) ulovlig tvang efter § 260,
- 2) frihedsberøvelse efter § 261,
- 3) trusler efter § 266,
- 4) retsstridig fremkaldelse, bestyrkelse eller udnyttelse af en vildfarelse eller
- 5) anden utilbørlig fremgangsmåde

med henblik på udnyttelse af den pågældende ved kønslig usædelighed, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende forhold eller fjernelse af organer.

Stk. 2

På samme måde straffes den, der med henblik på udnyttelse af den pågældende ved kønslig usædelighed, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende forhold eller fjernelse af organer, yder betaling eller anden fordel for at opnå samtykke til udnyttelsen fra en person, som har myndighed over den forurettede, og den der modtager sådan betaling eller anden fordel.

Menneskehandel kan således ske med henblik på udnyttelse til prostitution eller andre former for seksuel udnyttelse, tvangs- eller pligtmæssigt arbejde, slaveri eller praksis, der kan sidestilles med slaveri eller trældom, samt fjernelse af organer. Tvangsarbejde er alle former for arbejde, som er afpresset under trussel om straf, og som en person ikke selv har meldt sig til og ikke kan forlade frivilligt. Det er irrelevant, hvorvidt personen modtager betaling for sit arbejde.

Menneskehandel omfatter tre kerneelementer: der skal foreligge en *handling*, være anvendt et bestemt *middel* med henblik på et bestemt *formål*. *Handlingen* består af, at en person rekrutterer, overfører, transporterer eller flytter en anden person fra ét sted til et andet – enten indenfor et lands grænser eller over grænser – og huser eller modtager en person, og *midlet* er, at handlingen sker ved anvendelse af blandt andet svig, bedrageri, frihedsberøvelse,

magtmisbrug, tvang eller trusler herom, eller udnyttelse af en sårbar situation. *Formålet* med handlingen er, at den sker med henblik på at udnytte den pågældende. Er offeret under 18 år, anses handlingen som menneskehandel, også selv der ikke er tale om tvang eller brug af magt.

For at der er tale om menneskehandel, skal alle tre kerneelementer – *handlingen, midlet og formålet* – foreligge. Der behøver ikke være en bestemt rækkefølge mellem de tre elementer. Der foreligger stadig menneskehandel, selvom tvangen først opstår efter ankomsten til destinationslandet. Hvis alle tre elementer er til stede, er det irrelevant, hvorvidt den menneskehandlede som udgangspunkt selv har indvilliget i at blive flyttet fra ét sted til et andet.

For at kunne vurdere, hvornår og hvorvidt der er tale om menneskehandel, benytter Center mod Menneskehandel sig af en række indikatorer på menneskehandel. Disse dækkes af seks overordnede temaer, som alle er væsentlige i forhold til at identificere et forløb og en situation som menneskehandel: rekruttering, personlige dokumenter og ejendele, bevægelsesfrihed, vold eller trusler om vold, arbejdsbetingelser og livsbetingelser. Indikatorerne vil blive gennemgået i kapitel 6.

Menneskehandel kan foregå på et utal af måder og med et utal af nuancer. Derfor skal menneskehandel også ses som et kontinuum, hvor de forskellige elementer tager forskellig form. I den ene ende af kontinuummet er sagen, hvor en person fx kidnappes i sit hjemland og føres til et andet land af bagmænd, voldtages, bankes og fysisk tvinges til at prostituere sig uden at få så meget som en krone selv. Vedkommende har en stor gæld til bagmændene for rejsen, trues til ikke at forlade stedet og overvåges hele døgnet. I den anden ende af kontinuummet er sagen, hvor en person fx godt ved, at han/hun skal arbejde som prostitueret, tigger eller skovarbejder i destinationslandet, men ved ankomsten er arbejdets art meget anderledes, ringere og dårligere betalt end stillet i udsigt, og vedkommende kommer til at bo under ringe forhold. Personen oplever ikke at have et reelt alternativ til at komme ud af situationen⁹.

Det kan diskuteres, hvad udtrykket 'en sårbar stilling' – som nævnes i FN's definition af menneskehandel – indebærer, og dette er et kompliceret spørgsmål. Men der kan peges på, at mange menneskehandelsofre kommer fra fattige kår og ofte også en udsat og skrøbelig social/familiær situation, hvilket gør dem modtagelige overfor løfter om muligheden for en anden og bedre fremtid. Med dette afsæt kan vedkommende godt aktivt vælge og indvillige i at lade sig rekruttere til at arbejde et andet sted og at tage af sted. Hvis vedkommende befinder sig i arbejdsløshed, fattigdom og en udsat social situation kan det betyde, at der reelt ikke eksisterer andre muligheder. Udnyttelsen af en sådan situation kunne være menneskehandel.

⁹ Jævnfør retssagen om menneskehandel med henblik på udnyttelse til tvangsarbejde fra Norge i juli 2008, som er et eksempel på en situation, hvor vedkommende havde en sårbar position og frivilligt gik ind i arbejdsforholdet, men efterfølgende ikke oplevede at have et reelt alternativ til at forlade situationen. Bagmanden blev dømt efter § 224, som er menneskehandelsparagraffen i den norske straffelov (jævnfør dom fra Jæren Tingrett d.4.7.2008, sagsnummer 08-069332MED-JARE).

Au pair i Danmark

De danske rammer for au pairs er nedfældet i en bekendtgørelse fra 1972, baseret på det eneste internationale retlige instrument, som definerer og standardiserer au pair-feltet, nemlig Europarådets au pair konvention af 1969¹⁰, som blev formaliseret i Strasbourg blandt en gruppe europæiske lande. De regler og rammer, der beskrives i dette afsnit, udspringer af denne bekendtgørelse¹¹. Det skal nævnes, at au pair-ordningen i Danmark blev åbnet for statsborgere fra tredjeverdenslande midt i 1990'erne¹².

En au pair er en ung kvinde eller mand¹³ i alderen 17-29 år, som bor hos en værtsfamilie i udlandet i en periode på op til 18 måneder og hjælper familien med børnepasning og rengøring. Til gengæld får vedkommende kost, logi og lommepenge. Som udgangspunkt er det maksimale ophold for au paires 18 måneder, men au pair-opholdstilladelsen kan i særlige tilfælde forlænges i yderligere seks måneder¹⁴. Ifølge Udlændingenservices retningslinjer gives "... opholdstilladelse som au pair med det formål at forbedre au pair-personens sproglige og eventuelt faglige kundskaber samt udvide vedkommendes kulturelle horisont gennem opnåelse af et bedre kendskab til Danmark"¹⁵. Ideen bag et au pair-ophold er således primært kulturel udveksling, og derfor betragtes au paires pligter i værtsfamilien ikke som et arbejde. Som selve udtrykket 'au pair' – der betyder 'på lige fod' – henviser til, skal au paires indgå som en del af værtsfamilien på lige vilkår.

Kontrakt, opholdstilladelse, værtsfamilie og au pair

For at få opholdstilladelse som au pair i Danmark skal au pair-personen finde en værtsfamilie, og disse to skal sammen søge om opholdstilladelse. Opholdstilladelsen er ikke en arbejdstilladelse. Hvis en au pair vil skifte værtsfamilie, skal vedkommende ansøge om en ny opholdstilladelse, og således er au pair-opholdstilladelsen bundet til én familie. Samtidig med ansøgningen udfyldes en standardkontrakt, udarbejdet af Udlændingenservice, om løn og arbejdsforhold, og denne kan opsiges fra begge parter side med 14 dages varsel¹⁶. Finder au paires ikke en ny værtsfamilie i denne tidsperiode, kan vedkommende udvises af Danmark. Uanset om kontrakten udløber på det aftalte tidspunkt, eller om den opsiges af den ene eller den anden part, skal værtsfamilien betale au pair-personens returbillet, hvis vedkommende har fast bopæl i et land udenfor Europa.

¹⁰ Council of Europe: European Agreement on Au Pair Placement, Strasbourg 24th October 1969.

¹¹ Jævnfør www.nyidanmark.dk.

¹² Information fra Udlændingenservices Au pair- og praktikantkontor, august 2009.

¹³ Flest au pairs har traditionelt været kvinder, men alligevel ses der en stigende tendens til, at værtsfamilier accepterer mandlige au pairs (Vermeulen 2007: 126).

¹⁴ Dette kan fx forekomme, hvis værtsfamiliens barn/børn har en specielt krævende sygdom eller et andet særligt behov for pleje.

¹⁵ Tal og fakta på Udlændingområdet 2007, side 21 (www.nyidanmark.dk).

¹⁶ Kontrakten kan desuden annulleres med øjeblikkelig virkning i tilfælde af alvorlig misligholdelse (kontraktbrud) fra den ene parts side, eller hvis andre alvorlige omstændigheder gør det nødvendigt.

Selvom au pairen ikke får en arbejdstilladelse, betragtes ansættelsen som au pair i en værtsfamilie alligevel som et arbejdsgiver/lønmodtagerforhold og er derfor underlagt dansk ferielovgivning og danske skatteregler. Au pairen modtager minimum 3.000 kr.¹⁷ i lommepege per måned (brutto) samt gratis kost og logi i værtsfamiliens bolig. Au pairen må ikke tage lønnet eller ulønnet arbejde eller arbejde for andre end værtsfamilien. Værtsfamilien skal sørge for, at au pairen tilmeldes sygesikringen, og at au pairen ved sygdom ydes passende pleje. Au pairen har ret til fem ugers betalt ferie årligt og skal have sit eget værelse i familiens bolig.

Au pairen skal relatere sig til den daglige husførelse i værtsfamilien (typisk børnepasning, tøjvask og rengøring). Den daglige arbejdstid er minimum 3 timer og maksimum 5 timer 6 dage om ugen, det vil sige mellem 18-30 timer per uge. Au pairen skal have mindst én hel ugentlig fridag. Der stilles ikke krav om, at au pairen skal deltage i danskkurser eller andre sprogkurser, og værtsfamilien er ikke forpligtet til at betale for au paires eventuelle sprogundervisning. Der må maksimum være én au pair i værtsfamilien af gangen.

Desuden skal følgende krav opfyldes af au pairen:

- Au pairen skal være mindst 17 år og ikke være fyldt 30 år på ansøgningstidspunktet.
- Au pairen må som hovedregel ikke være gift, da dette ikke ses som foreneligt med opholdet.
- Au pairen må ikke have medfølgende mindreårige børn.
- Au pairen skal have en uddannelsesmæssig baggrund svarende til minimum 9. klasstrin.
- Ansøgeren skal kunne tale og forstå et rimeligt dansk, svensk, norsk, engelsk eller tysk.
- Det er normalt et krav, at ansøgeren ikke har haft to eller flere au pair-ophold i andre vesteuropæiske lande.
- Det er normalt et krav, at ansøgeren ikke har haft opholdstilladelse i Danmark.

Der stilles ligeledes krav til værtsfamilien:

- Værtsfamilien skal bestå af mindst én forælder og mindst ét hjemmeboende barn.
- Mindst én forælder skal (som hovedregel) have dansk statsborgerskab for, at familien kan formidle dansk sprog og kultur.
- Værtsfamilien må ikke forsørges af offentlige midler efter lov om aktiv socialpolitik.
- Værtsfamilien må ikke være omfattet af en tidligere karensperiode som følge af tidligere misbrug af au pair-ordningen.

Skulle der opstå en tvist eller andre problemer mellem au pairen og værtsfamilien, kan begge parter henvende sig til Udlændingesservices Au pair- og praktikantkontor for at klage eller få råd og vejledning. Au pairen kan også henvende sig til én af de uafhængige organisationer, der arbejder med au pair-rådgivning.

¹⁷ Lommepengesatsen blev hævet fra 2.500 kr. til 2.900 kr. per d.1. juli 2009. Og i januar 2010 blev lommepengesatsen hævet til 3.000 kr. Fremover vil minimumsbeløbet for lommepege blive reguleret per d.1. januar hvert år i forhold til prisudviklingen.

Der er forskellige konsekvenser for værtsfamilien og au pairen, hvis rammerne for au pair-opholdet overskrides, hvilket er beskrevet i Udlændingeloven. Udlændingesservice kan melde værtsfamilien til politiet, hvis nødvendigt, men kan som myndighed ikke selv pålægge denne at ændre en eventuel situation eller praksis. Hvis værtsfamilien har misbrugt au pair-ordningen, fx ved ikke at udbetale nok lommepenge, ved ikke at stille et separat værelse til rådighed for au pairen, ved at au pairen udfører andet end huslige pligter for familien, eller ved at denne udfører pligter i mere end det timemæssige maksimum, så kan værtsfamilien komme i karantæne og ikke have mulighed for at have en au pair i en periode på to år¹⁸. Værtsfamilien kan pålægges en 10-årig karensperiode som følge af vold udøvet mod en au pair-person og en 5-årig karensperiode som følge af ulovlig beskæftigelse af au pairen¹⁹. I tilfælde af sort arbejde straffes au pairen og den arbejdsgivende familie med bøde eller fængsel, og au pairen kan i sidste instans udvises af landet. For au pairen gælder endvidere de generelle straffebestemmelser for udlændinge, som er beskrevet i Udlændingelovens kapitel 9²⁰.

Tal og fakta: nationalitet og antal au pair-opholdstilladelser

Antallet af au pair-opholdstilladelser i Danmark er de sidste år steget meget. I 2003 blev der givet 1.233 opholdstilladelser, mens der i 2008 blev givet 2.937 opholdstilladelser – det vil sige mere end en fordobling over fem år (se tabel 1, side 18). I 2008 var de største grupper au pairs fordelt på nationalitet henholdsvis fra Filippinerne (2.163 personer), Ukraine (104 personer) og Rusland (75 personer). De udgør henholdsvis 73,6 %, 3,5 % og 2,5 % af det samlede antal au pairs i Danmark i 2008. Filippinere repræsenterer således markant den største gruppe au pairs i Danmark, og det øgede antal au pairs i Danmark skyldes primært stigningen i antallet af denne gruppe fra 211 i 2003 til 2.163 i 2008. Det svarer til en tidobling af antallet af au pair-opholdstilladelser til filippinere i denne årrække.

Det skal bemærkes, at Filippinerne har en tradition for 'eksport' af arbejdskraft til udlandet, og i 2004 boede cirka 8 millioner filippinere uden for Filippinerne – her er der især tale om kvinder, der arbejder i udlandet som husarbejdere. Mange af de filippinske migranter sender penge retur til Filippinerne; i 2005 blev det fx estimeret, at filippinere, der boede i udlandet, sendte mere end 10 mia. dollars retur til Filippinerne (Stenum 2008: 9-10).

Det er ligeså vigtigt at bemærke, at de filippinske myndigheder i 1998 forbød filippinere at være au pairs i Europa, hvilket skete efter en række sager i medierne om misbrug og prostitution i Skandinavien og Holland. Forbuddet er stadig gældende. Men filippinere fortsætter

¹⁸ Jævnfør Udlændingelovens § 21a og § 9c, stk. 11.

¹⁹ Jævnfør Udlændingelovens § 9c, stk. 9-10.

²⁰ Jævnfør Udlændingelovens § 59-62.

Tabel 1: Au pairs fordelt efter nationalitet og årgang

Nationalitet	2003		2004		2005		2006		2007		2008	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Filippinerne	211	17,1 %	475	31,7 %	569	38,7 %	955	53,2 %	1.510	68,4 %	2.163	73,6 %
Ukraine	125	10,1 %	198	13,2 %	191	13,0 %	170	9,5 %	105	4,7 %	104	3,5 %
Rusland	64	5,2 %	82	5,5 %	87	6,0 %	79	4,4 %	80	3,6 %	75	2,5 %
Brasilien	20	1,6 %	34	2,3 %	43	3,0 %	41	2,3 %	49	2,2 %	57	2,0 %
Thailand	20	1,6 %	23	1,6 %	23	1,6 %	39	2,2 %	34	1,5 %	40	1,4 %
Sri Lanka	0	0 %	5	0,3 %	15	1,0 %	15	1,0 %	29	1,3 %	58	2,0 %
Kenya	1	0,1 %	6	0,4 %	7	0,5 %	8	0,4 %	26	1,2 %	44	1,5 %
Kina	3	0,2 %	13	0,9 %	7	0,5 %	11	0,6 %	11	0,5 %	33	1,1 %
Indonesien	8	0,6 %	8	0,5 %	10	0,7 %	14	0,8 %	19	0,9 %	24	0,8 %
Peru	6	0,5 %	9	0,6 %	21	1,4 %	30	1,7 %	21	0,9 %	20	0,7 %
Øvrige	775	62,9 %	647	43,1 %	498	34,0 %	431	24,0 %	323	14,6 %	319	10,9 %
I alt	1.233	100 %	1.500	100 %	1.471	100 %	1.793	100 %	2.207	100 %	2.937	100 %

Kilde: Tal og Fakta på Udlændingeområdet 2008, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, juni 2009²¹.

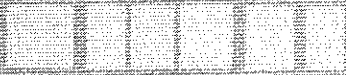
alligevel med at tage ud som au pairs til Danmark og andre lande – og dette betyder, at de er tvunget til at betale bestikkelse i lufthavnen i Filippinerne for i det hele taget at kunne rejse ud, hvilket vil blive belyst i kapitel 4. Udover bestikkelsen kan forbuddet tænkes at have konsekvenser for filippineres adgang til viden om au pair-ordningen i de pågældende lande. I Sverige har man fulgt det filippinske forbud, og filippinere kan således ikke få au pair-opholdstilladelse i Sverige. Danmark og Norge har valgt at ignorere forbuddet.

Det må skønnes, at der lever en gruppe på cirka 4.400 au pair-personer i Danmark lige nu. Skønnet bygger på, at en au pair-opholdstilladelse som regel gælder i halvandet år. Det må derfor antages, at antallet af au pair-opholdstilladelser (2.937 styk i 2008) skal ganges med 1,5 for mere præcist at kunne vurdere det antal au pairs, der lige nu bor i Danmark. Dertil skal lægges de (tidligere) au pairs, der opholder sig i landet uden au pair-opholdstilladelse og arbejder sort, og som i sagens natur er umulige at angive antallet af²² (Williams & Gavanas 2008: 20).

²¹ Jævnfør www.nyidanmark.dk

²² Jævnfør interview med ph.d.-stipendiat Helle Stenum fra Aalborg Universitet i bladet 'Hjemløs', nr. 2, juni 2009 samt interview i Morgenavisen Jyllands-Posten d.14.10.2008 med lektor Shahamak Rezaei fra Roskilde Universitetscenter, der leder den danske del af et EU-projekt om illegal arbejdskraft.

KAPITEL 2

Metode

DENNE UNDERSØGELSE BESKÆFTIGER SIG MED et sensitivt og til tider 'skjult' emne, hvorfor det i Center mod Menneskehandel blev vurderet, at en kvalitativ metodetilgang med udgangspunkt i enkelte informanternes historier ville være den rette tilgang til at kunne belyse emnet. Eftersom der endnu ikke er lavet meget forskning om au pair-personer i Danmark (jævnfør dog Stenum 2008) er det vigtigt at få disses historier og oplevelser frem i lyset for at opnå en grundlæggende forståelse af, hvad der er på spil i deres liv. Den type dybdegående viden fra au pair-personernes udsagn og fortællinger, som netop kan opnås via den kvalitative metodetilgang, er nødvendig for at kunne få et indblik i deres vilkår.

Rapportens sigte er således ikke at give en repræsentativ, kvantitativt baseret analyse af vilkårene for alle au pair-personer med ophold i Danmark, men at se på en række enkeltsager og dybdeanalysere nogle af de komplekse problematikker, som omkranser au pair-feltet.

Rapporten bygger hovedsageligt på dybdegående, semistrukturerede interviews med en gruppe på 27 au pair-personer, der bor i Danmark. Desuden har rapportens forfatter deltaget i diverse begivenheder og arrangementer sammen med au pairs, fx på sprogskolen, til informationsmøder, til gudstjeneste, til sociale arrangementer i kirken og til andet socialt samvær. I disse sammenhænge har rapportens forfatter ligeledes haft en lang række 'uformelle' samtaler med andre aktører, der har berøring med au pair-feltet i Danmark, fx præster, au pair-rådgivere, myndighedspersoner, sproglærere, nuværende og tidligere værtsfamilier, medlemmer af au pair-foreninger, medlemmer af forskellige etniske foreninger, samt venner og veninder til undersøgelsens informanter. Disse menneskers udsagn er del af det baggrundstæppe med hvilket au pair-personernes liv forstås. Baggrundstæppet er ligeså blevet formet af rapportens forfatters deltagelse i forskellige arenaer, hvor omdrejningspunktet er au pairs og deres rettigheder, blandt andet au pair-netværksmøder arrangeret hos fagforbundet Fag & Arbejde (FOA) med deltagelse af en bred vifte af organisationer, forskere, studerende og filippinske foreninger, som alle interesserer sig for og arbejder med au pair-feltet.

Udvælgelse og adgang

I den indledende fase af undersøgelsen af au pair-feltet i Danmark blev det hurtigt klart, at mange au pairs af forskellig nationalitet jævnligt kommer i kirke og bruger kirkerne og kirkerne grupper til socialt samvær. Dette er dog især gældende for de filippinske au pairs, der kommer i de katolske kirker. Rapportens forfatter deltog i nogle gudstjenester i Sankt Annæ kirke på Amager, og talte i denne sammenhæng med én af kirkens præster og flere filippinske au pairs, og her blev indtrykket af, at mange au pairs jævnligt kommer i kirken, bekræftet. Ikke alle informanterne i undersøgelsen er aktive kristne, men kirkerne og disses netværk og grupper bruges aktivt af en stor del af informanterne. Ved den ene lejlighed præsenterede præsten rapportens forfatter for en stor gruppe filippinske au pairs, og baggrunden for og formålet med undersøgelsen blev forklaret. Au pair-personerne stillede spørgsmål, og der blev udvekslet kontaktinformation med henblik på kommende interviews. Med denne baggrund kom adgangen til at tale med au pairs først og fremmest til at foregå via kirkerne, og der

blev taget kontakt til Kirkernes Integrationstjeneste (KIT)²³, som via deres au pair-netværk kunne skabe kontakt til au pairs i Danmark. KIT er en paraplyorganisation, der arbejder med integration via fri- og folkekirkkerne i Danmark. Der er blevet taget kontakt til størstedelen af informanterne via KIT's filippinske au pair-rådgiver, som også er rejst med rundt i landet og har deltaget i størstedelen af de udførte interviews.

Udover den umiddelbare adgang til at komme til at møde informanter via KIT, så opsøgte rapportens forfatter også sprogskoler og interviewede her au pairs i kantinen og på gangen, hvilket betød, at informantskaren løbende blev mere mangesidet. Selvom de fleste informanter er fra det miljø, som KIT har adgang til, så er gruppen også vokset udover dette i og med, at informanterne blev opfordret til at introducere rapportens forfatter for au pairs i deres omgangskreds, hvorfor de ofte selv har taget en eller flere veninder/venner med til interviewet. Gruppen af informanter er derfor langsomt vokset via sneboldeffekten. Sneboldeffekten betyder, at interviewereren starter med at interviewe en enkelt person fra det segment i samfundet, som undersøgelsen centrerer sig om, og at denne person via sit eget netværk introducerer interviewereren for andre personer. Disse personer introducerer interviewereren for andre og så fremdeles, hvilket betyder, at gruppen af informanter udvider sig gradvist (Heckathorn 1997: 174; Heckathorn 2002: 12; Salganik & Heckathorn 2004: 196). Sociologerne Matthew J. Salganik og Douglas D. Heckathorn skriver således om sneboldeffekten:

"The basic idea behind these methods is that respondents are not selected from a sampling frame but from the friendship network of existing members of the sample. The sampling process begins when the researchers select a small number of seeds who are the first people to participate in the study. These seeds then recruit others to participate in the study"
(Salganik & Heckathorn 2004: 196)

Ulempen ved sneboldeffekten kan dog være, at interviewereren hovedsageligt kommer i kontakt med en gruppe mennesker, der har mange sociale relationer og er del af forskellige netværk (Salganik & Heckathorn 2004: 197), men samtidig er det en fordel, at undersøgelsens informanter – som må siges at være dem, der bedst af alle ved, hvad der er på spil i deres verden – kan lede interviewereren hen til de relevante personer.

Det er klart, at brugen af en 'gatekeeper' som KIT har metodiske konsekvenser, da gatekeeperen kan åbne nogle døre i adgangen til informanter – men den kan også lukke døre. Informanterne er således blot et lille udsnit af en mangfoldig gruppe af au pairs i Danmark. Det har været centralt i undersøgelsen at få belyst diversiteten i gruppen rent geografisk og natio-

²³ Jævnfør www.kit-danmark.dk

nalitetsmæssigt, og derfor er der blevet taget kontakt til au pairs med forskellige nationaliteter i hele landet. Men nogle grupper af au pairs indbefattes ikke – fx dem, der lever isoleret og ikke er del af et netværk (i kirkerne eller andre steder) blandt andre au pairs i Danmark. Dette betyder, at denne undersøgelses resultater ikke kan siges at være dækkende for den generelle situation for au pairs i landet; som det blev nævnt indledningsvist, kan undersøgelsen blot pege på nogle af de gældende problematikker for et lille udsnit af herboende au pairs.

Men samtidig fungerede indgangen via KIT også fantastisk godt, da organisationens netværk, erfaring med og viden om au pairs i Danmark er stor. Det skabte en umiddelbar tillid, at rapportens forfatter blev introduceret til informanterne af en person, der arbejder med at rådgive au pairs, og endvidere en person, som flere af informanterne kender eller har hørt om i forvejen. Desuden var det en kulturel og sproglig fordel i forhold til de filippinske au pairs, eftersom KIT's au pair-rådgiver selv er fra Filippinerne.

Informanter

Informantgruppen består af 27 au pair-personer i aldersgruppen 19 til 31 år, hvoraf én er en mand. En enkelt informant er tidligere au pair, som nu er gift og bosat i Danmark, og resten er nuværende au pairs. Informanterne kommer fra både land og by i deres hjemlande, og de har været i Danmark i en periode fra 2 måneder og op til 1 år og 9 måneder (sidstnævnte au pair er i en værtsfamilie med et handikappet barn og har derfor fået sin kontrakt forlænget).

De 21 af disse er fra Filippinerne, én er fra Ukraine, én er fra Belarus, én er fra Serbien, én er fra Nepal og to er fra Kenya. Eftersom filippinere udgør langt den største gruppe af au pair-personer i Danmark på nuværende tidspunkt, er denne nationalitet mest fremherskende i informantgruppen. Informanterne bor og arbejder som au pairs i København, Charlottenlund, Ordrup, Hellerup, Nykøbing Falster, Århus, Sønderborg og Odense og i områderne omkring disse byer. Nogle bor i centrum af byerne, mens andre bor i de omkringliggende småbyer eller langt ude på landet. Udgangspunktet var et ønske om at tale med au pair-personer over hele landet, for at få en så god geografisk dækning som muligt. Tanken bag dette er, at det kan opleves meget forskelligt at være au pair, alt efter hvor værtsfamilien befinder sig i landet – og om der er tale om land eller by.

Alle informanter er blevet grundigt informeret om rapportens formål, og de er alle anonymiserede i rapporten.

Det er værd at bemærke, at cirka to tredjedele af informanterne har afsluttet eller delvist færdiggjort en videregående uddannelse, blandt andet inden for IT-sektoren, økonomi, revision eller landbrug, som lærere, kontorassistenter eller sygeplejersker. Dette stemmer overens med ph.d.-stipendiat Helle Stenums undersøgelse af au pair-ordningen i Danmark, hvor også et bemærkelsesværdigt højt uddannelsesniveau blev konstateret blandt informanterne (Stenum 2008: 25, 60). Flere fortæller dog, at de ikke har kunnet afslutte uddannelsen på

grund af økonomiske problemer i familien. Ingen af informanterne har børn i hjemlandet²⁴, men størstedelen har ansvar for at forsørge fx en syg forælder eller sørge for deres søskendes skolegang.

Udførelse af interviews

Undersøgelsen bygger på semistrukturerede, bandede interviews, og der er således blevet taget udgangspunkt i en ens spørgeguide i alle interviews. Denne spørgeguide beskæftiger sig overordnet med følgende temaer: livet i hjemlandet, motivationen for at tage ud som au pair, forventningerne til au pair-opholdet, rejsen til Danmark, eventuelle erfaringer med au pair-formidlere, oplevelsen af au pair-opholdet og pligterne i værtsfamilien, eventuelle problemer i værtsfamilien eller skift af værtsfamilie, samt planerne for og drømmene om fremtiden. Alle interviews er udført på engelsk.

Samtidig med brugen af spørgeguiden er der i undersøgelsen blevet lagt vægt på at lade informanterne selv forme interviewene. Med dette menes, at spørgeguiden har givet interviewet retning, og har givet en rækkefølge til spørgsmålene, men informanterne har også selv påvirket, hvilke temaer, der var mest centrale at gå i dybden med; ønskede informanten at gå særligt i dybden med ét af spørgeguidens temaer, eller tog vedkommende fat på et nyt emne udenfor spørgeguiden, så blev dette imødekommet i interviewet. Denne tilgang har således tillagt en eksplorativ vinkel på interviewet.

Størstedelen af informanterne er interviewet enkeltvis, men nogle interviews er foregået som gruppeinterviews med op til fire deltagere. Interviewene er foregået fra februar til april 2009 på forskellige steder rundt omkring i landet, alt efter, hvad der passede informanterne - fx på den lokale sprogscole, i kirken, på KIT's kontor eller på en café. I alle interviews er der lagt vægt på at skabe et tillidsfuldt rum for informanten og at have tilstrækkelig tid til at kunne tale om sensitive emner.

Der er stor forskel på at udføre enkeltinterviews og gruppeinterviews med op til fire deltagere. I de udførte enkeltinterviews var der mulighed for at gå ekstra i dybden med den enkelte informants udsagn og historie, og der blev spurgt ind til detaljer og private forhold, mens der i gruppeinterviewene ofte opstod en gruppedynamik, hvor gruppeinterviewet udviklede sig til en diskussion blandt deltagerne; informanterne 'spillede' spørgsmål videre til de andre, og deltagerne supplerede hinandens udsagn (Bernard 2000: 207-211; Kvale & Brinkmann 2009: 170-171). I gruppeinterviewene blev der således opnået en masse information og forskellige

²⁴ Dette ser anderledes ud i Stenums undersøgelse, hvor fem af de interviewede har små børn i alderen 1-4 år at forsørge i hjemlandet (Stenum 2008: 25).

synspunkter fra flere mennesker samtidig, og interviewerens²⁵ kunne overfor flere informanter på samme tid afprøve fortolkninger af de temaer, der så ud til at være på spil i felten. Dog var det i gruppeinterviewene sværere at spørge ind til meget private emner, også selvom deltagerne i forvejen kendte hinanden privat. Derfor er der således forskel på den form for data, som disse to interviewformer kunne generere til undersøgelsen.

Som undersøgelsen skred frem, kunne interviewerens afprøve og således verificere forskellige fortolkninger – og dermed kommende analysetemaer – undervejs i de forskellige interviews. Dette foregik ved, at interviewerens under interviewet fortolkede og kondenserede det, som informanten beskrev, og derefter spurgte interviewerens informanten, om dette var korrekt udlagt og forstået (Kvale & Brinkmann 2009: 124, 157, 276-279). Således blev diverse kommende analysetemaer allerede ridset op i interviewperioden.

Til hvert interview blev der udfyldt et baggrundsskema med baggrundsviden om informanterne. Heri blev der anført vedkommendes navn, alder, nationalitet, uddannelsesbaggrund, opholdssted- og tid i Danmark, arbejdstider i værtsfamilien, lommepengesats, samt eventuelt skift af værtsfamilie under opholdet. Det blev desuden anført, hvorvidt vedkommende havde haft problemer i værtsfamilien og om vedkommende var kommet til Danmark via en au pair-formidler.

Undersøgelsens interviews er blevet optaget på bånd, og størstedelen er blevet transkriberet. Alle interviews er blevet grundigt gennemlyttet flere gange, og derefter er interviews med 21 informanter blevet udvalgt til transkribering, da der i disse interviews på særlig klar vis blev sat ord på informanternes oplevelser. De resterende interviews med yderligere seks informanter bruges ligeså i analysen, også som direkte citater i enkelte tilfælde, eftersom enkelte passager fra disse interviews er blevet udvalgt og transkriberet.

Følgegruppe

I løbet af undersøgelsen har en følgegruppe bestående af deltagere fra Udlændingetjeneste, fagforbundet Fag & Arbejde (FOA), Rigspolitiets nationale efterforskningscenter (NEC), Institut for Menneskerettigheder (IMR) samt to forskere, der arbejder med filippinsk kultur og migration i Europa, mødtes to gange for at diskutere og kommentere på projektet. Følgegruppen har ikke haft direkte indflydelse på rapportens indhold, men deltagerne har fungeret som sparringspartnere i processen. Følgegruppens diskussioner og kommentarer er blevet vurderet og om muligt inkorporeret i undersøgelsen.

²⁵ Intervieweren er i alle undersøgelsens interviews rapportens forfatter.

KAPITEL 3

Livet i værtsfamilien

I DENNE RAPPORT FOKUSERES DER især på rekrutteringen af au pair-personerne og derefter deres videre færd. Men for i højere grad at kunne give et helhedsbillede af, hvorvidt der er tale om elementer af menneskehandel i au pair-personernes historier, er det nødvendigt også at se på deres arbejdsbetingelser under au pair-opholdet – og det vil læseren få et lille indblik i i dette kapitel. Flere af de problemstillinger vedrørende livet i værtsfamilien, som kom frem i undersøgelsens interviews, ligger i tråd med de problematikker, som Stenum stødte på i sin undersøgelse til FOA om au pair-ordningen og au pair-personers vilkår i Danmark (jævnfør Stenum 2008).

Det skal bemærkes, at undersøgelsen ikke har belyst livet i værtsfamilien fra alle vinkler; selvom der er blevet talt med flere nuværende og tidligere værtsfamilier undervejs i undersøgelsen, er der ikke udført konkrete interviews med disse, og derfor er belysningen af arbejdsbetingelserne kun anskuet fra de interviewede au pair-personers vinkel. Dette betyder selvsagt, at en del centrale problemstillinger ikke kan belyses fyldestgørende, og at belysningen blot må ansues som et grundrids af de relevante problematikker. Men afsnittet kan give et indblik i nogle af de problemstillinger, som au pair-personerne oplever, hvilket kan hjælpe med at tegne et billede af, hvorvidt der er tale om elementer af menneskehandel i deres historier.

Au pair forskellige steder på spektret

I løbet af undersøgelsen er det blevet tydeligt, at der er stor variation i au pair-personernes oplevelser hos deres værtsfamilier. I den ene ende af spektret er der au pairs, der er rigtig glade for deres værtsfamilier og som har gode arbejdsbetingelser og gode boligforhold. De føler sig inkluderede i familien, har rigelig fritid, får højere lømmepongesats end minimumsatsen og får fx betalt rejser til hjemlandet. I den anden ende af spektret er der en anden gruppe au pairs, som oplever en lang række problemer i værtsfamilien omhandlende dårlige boligforhold, urimelige arbejdsbetingelser, for lange arbejdstider og udførelse af arbejde, der er udenfor rammerne for au pair-opholdet.

Størstedelen af informanterne modtager de foreskrevne 2.500 kr.²⁶ i lømmeponge hver måned, mens andre får 2.700 kr. eller 3.000 kr. To au pairs får 4.000 kr. om måneden. De fleste har en ugentlig fridag, mens nogle har fri hele weekenden.

På grund af diverse problemer havde næsten en tredjedel af informanterne skiftet værtsfamilie en enkelt eller flere gange, og disse informanter var alle enige om, at skiftet var til det

²⁶ Som tidligere nævnt steg lømmepongesatsen i januar 2010 til 3.000 kr. om måneden, men mens denne undersøgelse blev udført, var den fastsatte lømmepongesats stadig 2.500 kr. per måned.

positive. Grundene til skiftet var især utilfredshed med arbejdsopgaverne og arbejdstiderne, men også problemer med dårlig kommunikation samt bolig for langt ude på landet blev nævnt som årsager:

“

My first family was terrible for sure [...] the woman expected me to work for long, long hours [...] But the next one is okay.

SUSAN, KENYA, 23 ÅR

Flere au pairs fortæller nedenfor, at de er særdeles glade for au pair-opholdet, og at de føler sig respekterede og som del af værtsfamilien. Blandt andet sammenligner Tanya her sin situation med en venindes, som har dårlige boligforhold og arbejder minimum 8 timer dagligt i sin værtsfamilie:

“

When I had a look for the first time where she [the friend] lives [griner] I was thinking that I am the luckiest au pair in Denmark!

TANYA, UKRAINE, 27 ÅR

* * * * *

I feel like part of the family [...] I am free to do what I want [...] I am okay and I feel like I am also important.

RUFFA, FILIPPINERNE, 29 ÅR

* * * * *

My host family is really very nice; they took me with them when they went on this family vacation in Norway.

FAITH, FILIPPINERNE, 26 ÅR

* * * * *

Actually my host family is so nice for me [...] they help me a lot, it's so nice.

ANGELICA, FILIPPINERNE, 29 ÅR

* * * * *

I had talked to the previous au pair too, so I was very comfortable about coming here because she told me that they are very, very nice, and the children are nice as well. No problem. And they really are. More than I expected.

MARY, FILIPPINERNE, 28 ÅR

Dette står i kontrast til de au pairs, der føler sig direkte udnyttet af deres værtsfamilier. Susan har skiftet værtsfamilie to gange og har haft en hel del problemer i de to første værtsfamilier. Blandt andet har hun oplevet at skulle arbejde samtidig for tre familier, der bor tæt på hinanden (uden at få ekstra betaling for dette), samt at få fratrukket beløb fra sine lommepenge, hvis hun ødelagde noget i værtsfamilien, fx service. Joyce har skiftet værtsfamilie tre gange, og bor nu hos sin fjerde familie:

“

She [the host mother] is just treating me so bad [...] you just feel so disappointed [...] You feel so cold and so small, you feel like a dog. That is the way you feel, like a dog in the house.

SUSAN, KENYA, 23 ÅR

* * * * *

So you don't feel like a part of the family, you feel like an employee. I mean a house care taker. It's really different! And that made me feel so bad [...] Honestly you feel like a slave there, I am sorry to use that word. And you have to do everything. I don't really understand how you can feel as a part of a family, but yet you have to be the one doing everything [...] I feel like people are losing the meaning of au pairship. It's not au pairship, it's working.

JOYCE, KENYA, 22 ÅR

Ovenstående udsagn fra Tanya, Ruffa, Faith, Angelica, Mary, Susan og Joyce beskriver to yderpunkter i oplevelserne med at være au pair, og denne forskellighed i oplevelserne er kendetegnende for undersøgelsens interviews.

Som Joyces udsagn peger på, så har nogle af informanterne helt konkrete forventninger om at blive del af værtsfamilien under opholdet – for disse informanter handler au pair-opholdet ikke blot om at tjene penge, men de har et konkret ønske om at få opfyldt de rammer, som de er blevet informeret om, er gældende for opholdet.

Arbejdstider, kultur og dobbelttydighed

En stor del af de interviewede au pairs arbejder flere timer for værtsfamilien end de fem timer dagligt, som au pair-kontrakten foreskriver, hvilket overrasker flere ved ankomsten til Danmark:

“

Yeah, I did not know I will work 40 hours a week of course. Of course I did not know. And when I came I said: 'Wow, it is too much work, I don't have so much free time'. So I was very sad about it.

TANYA, UKRAINE, 27 ÅR

* * * * *

What they are stating in the contract is a very light job, and when you have reached Denmark you have to be very surprised because they are giving you so much work and they are very strict on everything.

BEA, FILIPPINERNE, 26 ÅR

Nogle får lidt ekstrabetaling af værtsfamilien for dette ekstra arbejde, mens andre blot får den fastsatte lommepengesats. Flere au pairs hjælper værtsfamilien med at babysitte familiens børn, hvilket de får forskellige beløb for. Nogle fortæller, at de får et fast beløb på nogle hundrede kroner om måneden for at babysitte fra tid til anden. En au pair fortæller, at hun til tider babysitter værtsfamiliens børn i cirka otte timer for i alt 150 kr. For nogle betyder det ekstra arbejde, at de ender med ikke at få deres ugentlige fridag:

“

I worked for more than 8 hours [a day]. And she [the host mother] did not allow me my off-day.

SHARON, FILIPPINERNE, 27 ÅR

To au pairs fortæller, at de arbejder op til 10 timer dagligt i deres værtsfamilie. Men for den ene informant bliver dette ikke beskrevet som et problem; han er glad for sin værtsfamilie, som han mener vil hjælpe ham til at få et job i Danmark efter au pair-kontraktens ophør, og derfor har han intet imod at arbejde meget. Desuden er familien fleksibel, hvis han selv har planer en dag:

“

But I think it is okay with me [to work long hours] because with my host family I can be more flexible with my time.

MICHAEL, FILIPPINERNE, 26 ÅR

Dette mønster med at acceptere brud på au pair-kontrakten gør sig også gældende for en anden informant, Ruffa, der ikke bor sammen med sin værtsfamilie. Værtsforældrene er skilt

og ingen af dem har plads til at have hende boende. Hun arbejder for begge forældre på skift, alt efter, hvor deres børn er. Ruffa bor på et værelse i et andet hus sammen med en au pair, der arbejder for en anden familie. Hun ved godt, at dette strider imod au pair-reglerne, men hun ser det ikke som et problem, da hun er særdeles glad for værtsfamilien og i det hele taget er glad for at være i Danmark. Hun siger dog, at det til tider er irriterende ikke at have sit eget private værelse. Ruffa forklarer om sin boligsituation:

“

It is because they are divorced and they don't have enough space for me. And that is why they prefer me to live somewhere else... Maybe if they have house, if he has his family, I think they would allow me to live there.

RUFFA, FILIPPINERNE, 29 ÅR

Der er andre informanter, der fortæller om situationer og forhold i værtsfamilien, som de ikke bryder sig om, såsom lange arbejdstider, kommunikationsformen fra værtsfamiliens side og arbejdsopgavernes art. Men de vil ikke sige noget til deres værtsfamilier om dette, da de føler, at det vil skabe problemer, og det vil de for alt i verden undgå.

Adspurgt om disse problematikker forklarer flere informanter, at det er 'typisk for filippinsk kultur', at det er svært at sige nej og sige fra overfor en uønsket situation. Det er således muligt, at der for de filippinske au pairs er en 'kulturel' baggrund for ikke at ville brokke sig over forholdene. Fx forklarer Miriam, Karen og Nora:

“

Yeah, especially in our nationality, you know, for us actually there is no problem that they [the host families] ask, it's okay, but sometimes it's not okay, but we cannot say no because it is our host family [...] it is a problem with our culture. You say yes, and you don't feel you can say no.

MIRIAM, FILIPPINERNE, 28 ÅR

* * * * *

We think that if you say no the family will not be good to you [...] and you are living with them.

KAREN, FILIPPINERNE, 31 ÅR

* * * * *

Oh, I don't want them [the host parents] to get angry or sad. That's why I say 'Okay, okay'.

NORA, FILIPPINERNE, 25 ÅR

Men samtidig peger dette også på den afhængighed, som au pairen føler i forhold til værtsfamilien. Der er meget på spil for au pairen i forhold til at få relationen til at glide. Som det blev beskrevet tidligere, så er au pair-kontrakten bundet til en enkelt familie – det er selvfølgelig muligt at skifte værtsfamilie, men det opleves som risikabelt for au pairen, da denne ikke på forhånd ved, om skiftet vil lykkes, hvorfor der således er en reel fare for hjemsendelse. Og når au pairen i flere tilfælde er hel eller delvis forsørger af sin familie i hjemlandet (hvilket vil blive belyst nærmere i kapitel 4), og de tjente au pair-lømmepenge således er nødvendige for andre end dem selv, er dette en stor risiko at løbe. Derfor kan det tænkes, at nogle au pairs forbliver under dårlige forhold i en værtsfamilie og accepterer tingenes tilstand, hvilket gør au pairen sårbar overfor udnyttelse på flere niveauer.

Denne forklaring med baggrund i 'kultur' kan ikke kun siges at gælde for de filippinske au pairs. Sveta fra Belarus har samme tvetydige oplevelse i sin værtsfamilie. Hun er glad for værtsfamilien, hvilket hun understreger gentagne gange, men hun accepterer samtidig at bo i en fugtig kælder med det, hun beskriver som skimmelsvamp på væggene:

“

My family does not understand this... that is not a nice room, because it is very old. So what can I do? And the walls are like... humid and there are blue, white things. Some kind of green micro... Like mold on the walls. It's dangerous to live there! [...] It's dark all the time because it is the basement.

SVETA, BELARUS, 29 ÅR

Senere i interviewet fortæller Sveta:

“

They have helped me so much [...] we have talked about so many different things, so they are very friendly people. Very nice, they want to help other people.

SVETA, BELARUS, 29 ÅR

Der er således flere af au pair-personernes historier, der er præget af denne dobbelttydighed.

Livet på landet og opgaver udover rammerne

Flere af de informanter, der oplever at bo langt ude på landet, ser dette som problematisk. De føler sig ensomme og isolerede, og det er besværligt og omkostningsfuldt for dem at skulle transportere sig langt for at møde andre au pairs eller andre fra samme etniske eller religiøse gruppe. Af den grund er der flere, der har skiftet værtsfamilie, også selvom de egentlig befandt sig godt i værtsfamilien.

Men der er andre, der oplever livet på landet positivt, også selvom de kommer fra storbyer i hjemlandet. Micheal er glad for sin værtsfamilie og sine arbejdsopgaver. Her forklarer han om oplevelsen af at komme ud på landet som au pair for første gang:

“

At first I was chocked because I am from Manila [...] I was living on the farm and then to go to a bus stop I had to walk 16 minutes [...] it's hard for me. But then I am used to it now.

MICHAEL, FILIPPINERNE, 26 ÅR

Jennifer og Vilma, der begge tidligere har boet hos værtsfamilier langt ude på landet, oplevede at skulle udføre arbejde i familien, som ikke var indbefattet i de huslige pligter, der fremgår af au pair-kontrakten. Dette overraskede dem begge, da de ankom til værtsfamilien, og disse oplevelser endte med at blive årsagen til deres skift af værtsfamilie. Her fortæller Jennifer:

“

When I read the contract there is no animals, there is just taking care of the children in the house [...] Every morning I had to feed the animals. It was very hard, because you know, the hay, the big hay I need to put them [...] All the shit of the horses, it was a very long time since it had been taken out [before I did it], oh my God [griner] It was very hard. But I need to sacrifice.

JENNIFER, FILIPPINERNE, 25 ÅR

Her er der således tale om udnyttelse af au parens arbejdskraft ved at sætte hende til landbrugsrelaterede opgaver, der ikke har noget med au pair-opholdet at gøre. Rent timemæssigt var der også problemer for Vilma, der skulle passe værtsfamiliens børn og værtsfamiliens venners børn hver weekend, således at hendes ugentlige arbejdstid langt overskred reglerne. Andre au pairs oplever andre slags overskridelser af deres arbejdsrammer, fx Bella, der bliver

bedt om at stå op hver nat for at tage sig af familiens psykisk syge datter, der skrider og banker på sin værelsesdør:

I have to wake up three to four times every night for their daughter that has a problem mentally. And they did not tell me that I had to look after that kid [before I came]. And I did not know that and she is not normal [...] She wakes up and knocks on the door and screams. Then I have to go to her room and put her to bed again. Then after thirty minutes she will again knock on the door and scream.

BELLA, FILIPPINERNE, 22 ÅR

Bella er tydeligt utilfreds med situationen, men vælger ikke at brokke sig til værtsfamilien.

Forskellige oplevelser

Ifølge informanterne er der således områder, hvor au pair-kontrakten ikke overholdes fra værtsfamiliernes side, og dette er især i forhold til arbejdstider, arbejdets art og boligforhold. Selvom dette er alvorligt og er en udnyttelse af au pairens rolle, er det ikke alle informanter, der reagerer på dette og skifter værtsfamilie, da andre elementer i værtsfamilien vejer højere (fx en god personlig relation til værtsfamilien), eller da der er for meget på spil i forhold til at skulle have problemer med sin værtsfamilie. Andre skifter værtsfamilie og får 'løst' problemet på denne måde.

Blandt informanterne er der særdeles forskellige oplevelser af livet som au pair. Der er au pair-ophold, der går gnidningsfrit og hvor au paires har rigtig gode bolig- og arbejdsforhold. Der er au pair-ophold, hvor au paires bor under yderst dårlige forhold, arbejder for mange timer og udfører arbejdsopgaver, der ikke omfattes af au pair-kontrakten. Og der er alle opholdene derimellem, der indeholder både positive og negative elementer.

Dette lille indblik i en gruppe au pair-personers verden giver ikke et repræsentativt billede af de problematikker, der gør sig gældende for alle au paires i Danmark. Men afsnittet belyser informanternes egne oplevelser af deres nuværende situation, hvilket kaster lys på nogle af de problemstillinger, der – enten positivt eller negativt – påvirker dem og deres liv.

KAPITEL 4

Rekruttering

FOR AT KUNNE ÅBNE OP FOR, hvorvidt der er tale om menneskehandel i informanternes historier, så må ét af udgangspunkterne være at se på rekrutteringen af informanterne, da det er i rekrutteringsfasen, at menneskehandlen i givet fald kunne tænkes at starte. Dette er især denne rapports fokus: er informanterne blevet rekrutteret, hvem har rekrutteret dem og hvordan? Informanterne har flyttet sig fra ét sted til et andet, men spørgsmålet er, om rekrutteringen er sket ved brug af svig, bedrageri, frihedsberøvelse, magtmisbrug, tvang eller trusler herom eller udnyttelse af en sårbar situation? Er informanterne blevet rekrutteret med henblik på udnyttelse? Og hvad betyder rekrutteringen for deres videre færd?

I sent my application with the internet and I paid [the recruiter] more than 1.000 Singapore dollars [ca. 3.637 kr.²⁷]. I sent it through Western Union.

SHARON, FILIPPINERNE, 27 ÅR

* * * * *

So she texted me and I replied that I am interested in going to Europe as an au pair. So I paid more than 100.000 pesos²⁸ [ca. 10.990 kr.] just to get here [...] They [the recruiters] arranged everything.

FAITH, FILIPPINERNE, 26 ÅR

Som undersøgelsen skred frem, blev det tydeligt, at en del af informanterne – ligesom Sharon og Faith forklarer i ovenstående citater – har oplevet at skulle betale uforholdsmæssigt høje beløb (udover deres udgifter til flybilletten) til bureauer, rekrutteringspersoner og mellem-mænd for at komme til Danmark som au pairs²⁹. Dette er gældende for 10 ud af 27 informanter. Dette aspekt er centralt at se på, da det sætter au pair-personerne i en sårbar situation, eftersom de ofte ender med at skulle betale af på gælden i en stor del af den tid, de opholder sig i Danmark. For nogle au pairs betyder det endvidere, at de bliver nødt til – eller kalkulerer med – at tage sort arbejde for at få nok penge til at betale af på gælden samt kunne sende penge hjem til familien i hjemlandet, hvilket for mange af informanterne er grunden til, at de arbejder som au pairs.

²⁷ Valutaen i dette kapitel er udregnet via www.valutakurser.dk d.10.8.2009.

²⁸ Filippinske pesos (PHP).

²⁹ I den nylige evaluering af det norske au pair-system peges der ligeså på denne type situationer, hvor nogle au pairs betaler en betydelig sum penge til bureauer eller enkeltpersoner for at opnå kontakt til en værtsfamilie (Øien 2009: 43, 46, 48).

Au pair-formidlere

Antallet af bureauer, der formidler au pair-ophold i udlandet, er vokset markant de sidste år – især bureauer, der arbejder via internettet. ILO peger på, at samtidig med denne stigning, så er udnyttelsen og misbruget af au pairs også steget (ILO 2005: 17-18), og i denne sammenhæng peger organisationen på au pair-formidlernes rolle:

”Many au pair agencies operating through the internet seem to provide for the trafficking of young au pairs into labour exploitation”
(ILO 2005: 18)

Det er netop au pair-formidlernes rolle, som dette kapitel vil belyse. Selvfølgelig skal det understreges, at der findes au pair-bureauer, der arbejder for at forbedre rekrutteringspraksisen og de generelle vilkår for au pairs, og der er bureauer, som fungerer som 'non-profit'-formidlere af au pair-ophold. Der er også bureauer, som tager et forholdsvist lille beløb fra de kommende værtsfamilier for at formidle kontakten til den rette au pair, og som samtidig står for alt papirarbejdet, samt assisterer værtsfamilien og au pairen ved eventuelle problemer. Selvom de fleste lande ikke kræver, at der bruges særlige au pair-formidlere, har man i nogle lande valgt at blåstemple særlige formidlere til denne opgave (Vermeulen 2007: 127). Det er på ingen måde denne rapport sigt generelt at mistænkeliggøre au pair-formidlere. Men det er centralt at holde sig for øje, at der er formidlere, der tager overpriser og således udnytter mulighederne for at tjene penge på kommende au pairs. Desværre er det denne sidstnævnte type au pair-formidlere, som flere af informanterne i denne undersøgelse har været i kontakt med, hvorfor det også er denne gruppe, der vil blive fokuseret på.

I relation til bekæmpelse af menneskehandel og forståelse af rekrutteringsmekanismerne har ILO beskrevet forskellige former for formidlere, og disse former kan også bruges i denne kontekst for at forstå, hvordan formidlingen foregår. Formidlere kan generelt opdeles i to kategorier: *mellemanden* er en individuel formidler, som arbejder på egen hånd, men vedkommende er ofte del af et netværk. Mellemanden kan være 'en vens ven', et familiemedlem, en kæreste eller en respekteret beboer i området. Et *bureau* er en individuel formidler eller en gruppe af formidlere, der arbejder lovligt, halv-lovligt eller med en lovlig facade (ILO 2005: 15-18). Når der i dette kapitel tales om bureauer, mellemmænd eller rekrutteringspersoner bruges oftest samlebetegnelsen 'formidler' for at henvise til hele den heterogene gruppe af mennesker, der tager imod penge fra au pair-personer for at formidle deres kontakt til værtsfamilier i Danmark – og hvor det er relevant, opdeles disse i mellemmænd og bureauer.

Som udgangspunkt burde au pairs ikke betale for at få et au pair-ophold i Danmark. De skal betale flybilletten og andre omkostninger ved rejsen hertil, men derudover burde de kunne finde en værtsfamilie i Danmark uden omkostninger. Imidlertid kan det dog ikke siges at være ulovligt for formidlere at tage penge for at formidle kontakten – i den type sager, som der er tale om blandt flere af undersøgelsens informanter, ville man rent juridisk nok højst kunne tale om bondefangeri, hvor au pairen betaler en ublu pris og muligvis ikke får det lovede 'produkt' for sine penge. Dette kapitels sigt er at belyse det urimelige faktum,

at – ofte fattige – menneskers uvidenhed og sårbarhed udnyttes, og at de lokkes til at betale summer, der i forhold til deres kommende økonomiske udbytte ved au pair-opholdet, virker ublu og uforholdsmæssigt store.

Rekrutteringsmønsteret

En form for mønster er blevet tydeligt i løbet af undersøgelsen: for det første er det kun au pairs fra Filippinerne og den enkelte au pair fra Nepal, der har betalt til formidlere for at komme til Danmark. I løbet af undersøgelsen har det endvidere vist sig, at flere af de filippinske informanter har betalt til den samme formidler, som opererer både i Danmark, Singapore og Filippinerne. Ingen af informanterne fra henholdsvis Belarus, Ukraine, Serbien eller Kenya har oplevet dette; de har selv taget kontakt til deres kommende værtsfamilier via internettet.

På grund af denne tendens i undersøgelsen vil dette kapitel hovedsageligt fokusere på det mønster, som har tegnet sig i de filippinske au pair-personers beretninger.

Dette umiddelbart enslydende mønster betyder dog ikke, at formidlernes ageren og måde at formidle au pair-ophold på er ensartet. Snarere tværtimod. Det har vist sig, at der er tale om særdeles forskelligartede konstellationer af bureauer, rekrutteringspersoner og mellem-mænd, som informanterne har betalt til; nogle af undersøgelsens informanter har betalt til 'etablerede' formidlere med base i Danmark, der benytter sig af et kompliceret netværk af rekrutteringspersoner og mellem-mænd i hjemlandet eller et tredje land (fx Singapore). I andre tilfælde er formidlingen udelukkende foregået i hjemlandet. I et enkelt tilfælde fortæller en informant, at den person, som hun betalte 125.000 PHP til (svarende til cirka 13.738 kr.) i Filippinerne, er tidligere au pair i hendes værtsfamilie. Den tidligere au pair havde selv oprindeligt skulle betale en formidler for sit ophold, og ville nu have udgifterne til dette dækket ved at kræve penge af den nye au pair, som hun arrangerede opholdet for. Ifølge informanten ved værtsfamilien intet om dette. En sådan historie gør det svært at fastslå, hvem der er 'offeret' og hvem der er 'skurken', og her kan man sagtens forestille sig en ond cirkel. I dette tilfælde skal informantens søster dog overtage hendes plads i værtsfamilien, når au pair-kontrakten løber ud, hvorfor betalingen ikke fortsætter.

Betalingsmønstrene og beløbene for formidlingen viste sig også at være ret forskellige. Nogle informanter betaler hele beløbet inden deres afrejse til Danmark, mens andre betaler halvdelen hjemmefra og den anden halvdel ved ankomsten til Danmark. Formidlernes handlingsmønstre, organisering og 'arbejdsgange' er således som udgangspunkt forskelligartede og brogede, og der er ikke tale om en enkelt 'model' for formidling af au pair-ophold – men konsekvenserne af formidlernes virke, informanternes situationer og de midler, formidlerne benytter sig af, har flere lighedspunkter, hvilket vil blive belyst i det følgende.

Udgifter, lån og gæld

Undersøgelsens informanter har betalt mellem 20.000 PHP (svarende til cirka 2.198 kr.) og 125.000 PHP (svarende til cirka 13.738 kr.) til formidlere for at komme til Danmark – dette beløb er eksklusiv flybillet. Den nepalesiske informant betalte 35.000 rupees³⁰ (svarende til cirka 2.398 kr.). En enkelt informant oplevede at få en eller anden form for kvittering for det betalte, mens de andre ikke modtog noget.

Udover udgiften til formidleren, så er der andre udgifter for den kommende au pair. For det første skal vedkommende betale sin flybillet til Danmark, og samtidig skal au pairs fra Filippinerne betale bestikkelse i lufthavnen for at kunne forlade landet på grund af det filippinske forbud om at blive au pair i Europa, som blev beskrevet i indledningen. Det laveste bestikkesbeløb, som informanterne har betalt er 10.000 PHP, som svarer til cirka 1.099 kr., og det højeste beløb har været 25.000 PHP, som svarer til cirka 2.748 kr.

For at illustrere de forskelligartede beløb, samt de forskellige måder, hvorpå beløbene opdeles og betales, ses nedenfor eksempler på tre informanters udgifter til formidler, mellemmand, flybillet og eventuel bestikkelse i lufthavnen:

Tabel 2: Oversigt over Marians udgifter

Betaling direkte til formidleren	125.000 PHP	ca. 13.738 kr.
Flybillet		ca. 4.500 kr. ^A
Bestikkelse i lufthavnen	15.000 PHP	ca. 1.649 kr.
I alt		ca. 19.887 kr.

A De adspurgte au pairs, der er kommet fra Filippinerne, har forklaret, at de har betalt mellem 4.500 kr. og 5.000 kr. for flybilletten til Danmark.

Tabel 3: Oversigt over Sharons udgifter

Betaling direkte til bureauet	Ved modtagelse af au pair kontrakten	500 SGD ^A	ca. 1.819 kr.
	Lige inden afrejsen til Danmark	500 SGD	ca. 1.819 kr.
Betaling til mellemmanden	Ved modtagelse af au pair-kontrakten	100 SGD	ca. 364 kr.
	Ved visummets ankomst	100 SGD	ca. 364 kr.
Flybillet via formidleren ^B			ca. 6.600 kr. ^C
I alt			ca. 10.956 kr.

A Singapore dollars.

B Sharon betalte ikke bestikkelse i lufthavnen i Filippinerne, eftersom hun kom direkte fra Singapore.

C Sharon følte sig snydt over denne pris, som hun betalte formidleren, da hun sidenhen fandt ud af, at mange au pairs, der kom direkte fra Singapore, betalte noget mindre for deres flybillet – hun fortalte om flere venner og veninder, der selv havde købt deres flybillet og kun havde betalt cirka 4.000 kr. for denne.

³⁰ Nepalesiske rupees (NPR).

Tabel 4: Oversigt over Michaels udgifter

Betaling direkte til formidleren inden afrejsen	50.000 PHP	ca. 5.495 kr. ^A
Flybillet ^B		ca. 4.500 kr.
I alt		ca. 9.995 kr.

A Michael blev bedt om at betale i alt 120.000 PHP, som svarer til cirka 13.188 kr., til formidleren. Den ene halvdel skulle betales før afrejsen og den sidste halvdel efter ankomsten til Danmark. Dette gjaldt for ham selv og hans to kollegaer, som samtidig rejste ud for at blive au pairs i Danmark og Spanien. Michael betalte de første 50.000 PHP før afrejsen fra Filippinerne, men nægtede at betale det resterende beløb på 70.000 PHP (svarende til cirka 7.693 kr.). Han forklarer i interviewet, at da han ankom til Danmark og talte med andre au pairs, og det gik op for ham, at det ikke var alle, der betalte så høje beløb – eller i det hele taget betalte – så ville han ikke være med til det. Hans ene kollega betalte det fulde beløb, mens den anden gjorde ligesom Michael. Mere om denne situation nedenfor.

B Michael betalte ikke bestikkelse i lufthavnen, selvom han rejste sammen med andre kommende au pairs, der betalte op til 20.000 PHP (svarende til cirka 2.198 kr.) i bestikkelse.

Regnestykkerne er forskelligartede, men sammenholdt med indtjeningsmulighederne under au pair-opholdet viser de tydeligt, at det vil tage Marian, Sharon og Michael mange måneder at betale deres gæld af.

I forhold til en diskussion af, hvorvidt der er tale om menneskehandel i disse historier, så er det interessant at bemærke, at Michael ikke oplevede repressalier fra formidleren af hans ophold, da han nægtede at betale mere end halvdelen af det aftalte beløb. Han beskriver, at han selv var spændt på dette, men han vurderede, at det var for farligt for formidleren – der har bopæl i Danmark – at true ham, eftersom han ville kunne gå til de danske myndigheder. En anden gruppe informanter havde en anden oplevelse. Disse fire filippinske informanter er alle kommet til Danmark ved hjælp af den samme filippinske formidler med bopæl i Danmark, og de udtrykker alle angst for denne formidler og hvad denne ville have gjort, hvis de ikke havde betalt det korrekte beløb.

Informanterne har også viden om andre au pairs med ophold i Danmark, der har betalt endnu højere beløb end dem selv:

“

I met three other girls, all of them Filipino girls, who said that they came from one city and they said that they all paid 300.000 pesos [ca. 32.970 kr.] each.

BELLA, FILIPPINERNE, 22 ÅR

I think there is somebody at our place that recruits them in the Philippines [...] Just a person. Before it was 100.000 pesos [ca. 10.990 kr.], then it increased to 125.000 pesos [ca. 13.738 kr.] and they said now 200.000 pesos [ca. 21.980 kr.]

MARIAN, FILIPPINERNE, 25 ÅR

De fleste informanter låner penge af slægtninge eller bekendte i deres netværk for at kunne betale formidleren, bestikkelsen og rejsen, mens andre låner af fjernere bekendte – ofte med en noget højere rente. En enkelt informant brugte sin opsparing. Jennifer, Karen og Marian fortæller:

My family helped me find the money.

JENNIFER, FILIPPINERNE, 25 ÅR

I borrowed some money from someone at the school [where she works in the Philippines]. Every month I have to pay for that so what I am getting every month is not really enough for what I need everyday.

KAREN, FILIPPINERNE, 31 ÅR

I borrowed the money from my auntie. I paid her every month [...] I paid for almost a year, because at first I did not have the extra job.

MARIAN, FILIPPINERNE, 25 ÅR

Disse udgifter placerer au pair-personerne i en gældssituation, som ofte varer store dele af opholdet i Danmark. Samtidig sender mange penge hjem til familien i hjemlandet, hvilket dog for nogles vedkommende udskydes, indtil gælden er betalt af. Marian og Sharon fortæller om deres gældssituationer:

It is an awful lot of money. We are talking about a big amount of money.

MARIAN, FILIPPINERNE, 25 ÅR

It is big money. Because I worked many months just to pay for the plane ticket and to the agency, so now I don't have any savings.

SHARON, FILIPPINERNE, 27 ÅR

Personlige, lokale netværk

Kendetegnende for formidlerne er, at de ofte opererer og fungerer i uformelle, personlige netværk. De kan godt have et bureau i Danmark, men de benytter sig af det personlige netværk i hjemlandet til at rekruttere kommende au pairs. Ofte er de herboende formidlere selv tidligere au pairs. Michael forklarer, hvordan det uformelle system fungerer:

It is like a word of the mouth, you go to this person, oh I want to go to Denmark and want to be an au pair, okay I can find you a host family, but you have to pay.

MICHAEL, FILIPPINERNE, 26 ÅR

'Formidlingskæden' er bygget op af enkeltpersoner med forskellige funktioner i forskellige lande, der samarbejder om at sende unge kvinder og mænd af sted som au pairs. I nogle tilfælde starter det med en venindes veninde eller en slægtning, der kan give den kommende au pair gode råd om, hvordan man kommer til udlandet for at arbejde. Men trods det 'familiære' aspekt ved det personlige netværk skal der betales store summer til formidleren:

My aunt has a friend who worked as an au pair here before. Then she also has a friend, I asked for help from her [to become an au pair] here in Denmark. In the Philippines I paid her. I paid 125.000 pesos [ca. 13.738 kr.]. She also paid someone who helped her before.

MARIAN, FILIPPINERNE, 25 ÅR

* * * * *

I have my friend in Singapore [...] and she gave me the form and told me about the working hours. And the 5 hours and the free time in the weekend.

SHARON, FILIPPINERNE, 27 ÅR